

Кунцевич Марія Павлівна
асистент кафедри державно-правових дисциплін
ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ, СВОБОД ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ЛЮДИНИ ЯК ФУНКЦІЯ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Термін «функція» (від латинського *functio* – виконання, здійснення) використовується для позначення діяльності, зовнішнього прояву властивостей певного об'єкта у заданій системі відносин. Функціонувати – значить діяти, бути в дії, виконувати обов'язки. Функція є і обов'язок, і коло діяльності, й призначення. Тому, під функціями виконавчої влади слід розуміти певний напрям діяльності її органів, зміст якої характеризується однорідністю та цільовою спрямованістю.

У вітчизняній науці адміністративного права склався підхід, відповідно до якого основною функцією виконавчої влади вважається управлінська (організаційно-розпорядча), яка реалізується у формі державного управління. На думку С.М. Алфьорова [2, с. 38], головна мета виконавчої влади зумовлена її соціальним призначенням і особливим становищем в системі розподілу влад – якісне виконання завдань і функцій державного управління, які і визначають функції виконавчої влади. Ю.П. Битяк поняття «функції державного управління» та «функції виконавчої влади» вважає тотожними, зазначаючи при цьому, що останнім часом, виконавча влада в Україні, в її державно-управлінському розумінні, певною мірою відходить від функцій безпосереднього управління, притаманних більшості держав з суворою централізованою системою управління, і на цій підставі проявляються тенденції до становлення системи державного регулювання.[1, с.17].

Зведення практично усіх суспільних відносин, що виникають при реалізації виконавчої влади до управлінських можна пояснити лише тим, що у радянській адміністративно-правовій науці поняття «державне управління» стало безрозмірним, що позбавляє це поняття змісту. В той час як при реалізації багатьох повноважень органів виконавчої влади ознаки управління (у справжньому науковому розумінні поняття «управління» — як владно-організуючого впливу на суспільну діяльність з метою її впорядкування, координації і спрямування) не виявляються.

Значна частина обов'язків органів виконавчої влади перед приватними особами (включаючи в це поняття громадян і юридичних осіб) пов'язана з такою новою функцією держави, як надання так званих управлінських адміністративних послуг. Ця функція передбачена Концепцією адміністративної реформи, затвердженої Указом Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22 липня 1998 № 810/98. Відповідно до Тимчасового порядку надання адміністративних послуг, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо упорядкування адміністративних послуг» від 17 липня 2009 р. № 737 видами адміністративних послуг є: 1) видача ліцензій, дозволів та інших документів дозвільного характеру, сертифікатів, свідоцтв, атестатів, посвідчень; 2) реєстрація (фактів, суб'єктів, прав, об'єктів, у тому числі легалізація суб'єктів і актів (документів), нострифікація та верифікація); 3) інші види діяльності незалежно від назви, у результаті провадження яких заінтересованим фізичним та юридичним особам, а також об'єктам, що перебувають у власності, володінні чи користуванні таких осіб, надається або підтверджується певний юридичний статус та/або факт [5].

Загальновідомо, що подібні дії дотепер традиційно розглядаються адміністративно-правовою наукою як звичайна складова владно-розпорядчої діяльності органів державного управління. Тому не дивно, що вітчизняні і учені і практики поки

не мають загальноприйнятої позиції щодо поняття адміністративних послуг. Однак, слід погодитися з думкою В.Б. Авер'янова про те, що термін «адміністративні послуги» спрямований не на виокремлення нового виду адміністративно-правових відносин між державними органами і приватними особами, а на якісну переоцінку характерну взаємостосунків між державою і людиною. Адже «владне розпорядництво» з боку державних органів, їх посадових осіб - це один формат оцінки їх відносин з громадянами чи юридичними особами, а надання тими самими суб'єктами «адміністративних послуг» останнім - зовсім інший. Дефініція «послуги» акцентує увагу на виконанні саме обов'язків держави перед приватними особами, спрямованих на юридичне оформлення умов, необхідних для забезпечення належної реалізації ними своїх прав і охоронюваних законом інтересів. Таке розуміння повніше відповідає новій ідеології «служіння держави» перед людиною. «Служіння» з боку виконавчої влади - це і є, власне кажучи, надання її органами послуг [4, с. 239-240].

Підкріплює цю позицію і положення Концепції адміністративної реформи в Україні: «Виконавча влада, реалізуючи призначення демократичної, соціальної правової держави, створює для реалізації прав і свобод громадян, а також надання їм широкого кола державних, в тому числі управлінських послуг. Держава цілеспрямовано мінімізує своє втручання в життєзабезпечення громадян і бере на себе лише ті послуги, які в даний період розвитку суспільства в змозі гарантувати і неможливо знайти на ринку послуг» [3].

Зазначене вище зумовлює утвердження пріоритетності цих прав, свобод та інтересів перед усіма іншими цінностями демократичної держави, що дає підстави для виділення правозабезпечувальної (сервісної) функції виконавчої влади. Поява цієї функції зумовлена новою ідеологією «служіння держави» людині, проголошеною у статті 3 Конституції України, відповідно до якої людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканість і безпека в Україні найвищою соціальною цінністю, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Такий стандарт взаємовідносин приватних осіб за органів виконавчої влади є новим для України, але давно визнаний у більшості демократичних держав світу. Тому, саме сервісна, а не управлінська функція повинна вважатися основною функцією виконавчої влади в теорії адміністративного права.

Література:

1. Адміністративне право України: Підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Гарашук, О. В. Дьяченко та ін. ; За ред. Ю. П. Битяка. — К. : Юрінком Інтер, 2005. — 544 с.
2. Алфьоров С.М., Ващенко С.В., Долгополова М.М., Купін А.П. Адміністративне право. Загальна частина. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 216 с.
3. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: указ Президента України від 22 липня 1998 № 810/98 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=810%2F98>. – 19.10.2012 р.
4. Авер'янов Вадим Борисович. Вибрані наукові праці / Упорядник: Андрійко О.Ф. (керівник колективу), Нагребельний В.П., Кисіль Л.С., Педько Ю.С., Дерезь В.А., Пухтецька А.А., Кірмач А.В., Люлька Л.В. За заг. ред.: Ю.С. Шемшеченка, О.Ф. Андрійко. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2011. – 448 с.
5. Про заходи щодо упорядкування адміністративних послуг: постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2009 р. № 737 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/737-2009-%D0%BF/print1329838101142248>– 19.10.2012 р.

Кунцевич, М.П. Забезпечення реалізації прав, свобод та законних інтересів людини як функції виконавчої влади [Текст] / М.П. Кунцевич // Актуальні проблеми юридичної науки: зб. тез Міжнародної наукової конференції «Одинадцять осінні юридичні читання» (23-24 листопада 2012 р.): у 4-х ч. – Хмельницький: ХУУП, 2012. – Ч. II. - С. 106-108.